

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЮРИДИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ”

Харків
2013

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЮРИДИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ”

(галузі знань: 0304 “Право”,
0302 “Міжнародні відносини”;
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”;
напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”,
6.030202 “Міжнародне право”)

для студентів III курсу денної форми навчання

*Затверджено вченою радою університету
(протокол № 1 від 06.09.2013 р.)*

Програма навчальної дисципліни “Юридична аргументація” (галузі знань: 0304 “Право”, 0302 “Міжнародні відносини”; освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”; напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”, 6.030202 “Міжнародне право”) для студентів III курсу денної форми навчання / уклад.: О. М. Юркевич, В. Д. Титов. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 8 с.

У к л а д а ч і: О. М. Юркевич,
В. Д. Титов

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 8 від 06.09.2013 р.)*

ВСТУП

“Юридична аргументація” є навчальною дисципліною за вільним вибором студентів. Вивчення її сприяє формуванню логіко-аргументаційної культури в інтелектуальній діяльності юриста: правильній побудові системи аргументації, логіко-структурному аналізу аргументів, їх обґрунтованості, критиці логічних помилок при аргументації. Юридична аргументація набуває практичного значення при створенні та тлумаченні норм права, побудові та обґрунтуванні судово-слідчих версій, доказуванні й спростуванні в судовому процесі, при проведенні криміналістичної експертизи, в доказовому праві в цілому.

Предметом юридичної аргументації є логічні засоби побудови системи аргументації, аналізу та критики аргументів при переконанні у досягненні цілей права.

Метою навчального курсу юридичної аргументації є засвоєння логічних правил побудови аргументації, логічної структури та видів аргументів, їх логічного аналізу та критики.

У результаті вивчення дисципліни “Юридична аргументація” студенти повинні:

– **знати** логічні правила щодо побудови аргументації, логічну структуру та види аргументів, моделі аргументації, види софістичних аргументів та способи їх критики;

– **вміти** будувати структуру аргументації, проводити логіко-структурний аналіз аргументів, визначати їх логічну правильність, здійснювати критичний аналіз софістичних аргументів тощо.

З М І С Т

І. ПРЕДМЕТ І ЗАГАЛЬНОЛОГІЧНІ ПІДСТАВИ ЮРИДИЧНОЇ АРГУМЕНТАЦІЇ

Предмет і значення юридичної аргументації. Аргументи та аргументація. Поняття “юридична аргументація”. Емпірична й теоретична юридична аргументація. Логічний, риторичний, комунікативний та інші аспекти юридичної аргументації. Дослідження, обґрунтування та переконання в юридичній аргументації. Співвідношення переконання і доведення, переконання та істини. Рівні формування переконання. Переконання і примус. Історія формування юридичної аргументації.

Аргументація та мова права. Аргументація як мовленнєва дія. Діалогічна природа юридичної аргументації. Культура мислення та культура мови. Штучні та природні мови. Філологічний аспект мови юридичної аргументації. Семіотичний аспект мови юридичної аргументації (синтаксичний, семантичний, прагматичний). Соціолінгвістичний аспект мови юридичної аргументації: білінгвізм, мультилінгвізм, мовленнєві дії, мова конфлікту і т. ін. Мовна політика і право. Мова судочинства.

Загальнологічні підстави юридичної аргументації. Характеристики правильного мислення в аргументаційному процесі: визначеність, несуперечність, послідовність, обґрунтованість. Основні закони традиційної логіки (закон тотожності, закон несуперечливості, закон виключеного третього, закон достатньої підстави). Основні форми абстрактного мислення: поняття, судження й умовивід; правила їх використання в ході аргументації. Утворення та логічний аналіз визначень понять права, класифікації, модальності суджень, побудови умовиводів, здійснення припущень, оцінки логічного значення при юридичній аргументації. Юридичний силогізм.

II. АНАЛІТИЧНА ЮРИДИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ

Теорія доведення і аргументація. Поняття про доведення. Загальнонаукові принципи щодо аргументації: принципи простоти, повноти, універсальності та ін. Формально-логічні критерії правильності аналітичної аргументації: розумність, вагомість. Структура доведення: теза, аргументи, демонстрація. Правила щодо тези, аргументів і демонстрації. Аргументація при прямому та непрямому доведенні. Пояснення і розуміння в аргументації. Поняття обґрунтування. Способи обґрунтування.

Аргументація в практичній логіці юристів. Відмінність теоретичної і практичної аргументації. Логіка практичного мислення юриста. Мереологія понять. Поняття герменевтичної логіки. Логічні критерії аргументованого тлумачення правових норм. Аналогія закону і аналогія права.

Юридичні аргументи при доказуванні. Логіка доказування в юридичній практиці. Сила аргументу. Типи юридичних аргументів: *ad rem*, *ad hominem*, *ad legem/ius*. Аргументаційна карта. Дерево аргументації. Аналіз та оцінка даних при аргументації. Логічні помилки в доказуванні: помилки щодо тези, аргументів та демонстрації. Особливості аргументів *ad hominem* у цивільному, кримінальному та адміністративному процесах.

III. ДІАЛЕКТИЧНА ЮРИДИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ

Діалектична модель аргументації. Аргументація і комунікація. Точка зору. Діалог і проблема розуміння. Структура діалогу. Вимоги до діалектичної аргументації: прийнятність, доцільність, достатність. Основні форми діалогу. Процесуальна регламентація допиту та діалогу у судовому процесі.

Аргументація і критика. Поняття про критику. Спростування недобросовісної критики.

Логіка запитань та відповідей. Поняття про запитання і його логічна структура. Логічна підстава (пропозиційне ядро) запитання. Логічні правила побудови запитань. Види запитань.

Контрольні запитання. Коректні й некоректні запитання.

Види відповідей. Правила та помилки у відповідях. Аргументована відповідь. Процесуальні вимоги щодо відповідей.

Аргументація в юридичному спорі. Визначення спору. Предмет спору. Різновиди спору. Учасники спору. Логіко-структурний аналіз спору.

Особливості аргументації в юридичному спорі – неоднорідність адресата, роль третьої сторони. Логічне моделювання системи аргументації в реальних судових процесах. Процесуальні критерії переконливості юридичної аргументації. Роль довіри в процесі переконання. Стратегія і тактика юридичної аргументації. Логіка прийняття рішень у судовій практиці.

Софістичні аргументи. Парадокси. Поняття про софізми. Типи софістичних помилок: семіотичні, логічні, психологічні. Стратегія і тактика софістичного спору. Види вивертів у спорах.

Парадокси “Еватл”, “Ділема в’язня”, “Суддя у власній справі” та ін.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Алфьоров С. М. Логіка для юристів : навч. посіб. / С. М. Алфьоров, Р. В. Бараннік, Г. Г. Шпитальов ; за заг. ред. С. М. Алфьорова ; М-во освіти і науки України. – К. : КНТ : Дакор, 2011. – 136 с.

Вступ до сучасної юридичної логіки / за ред.: М. І. Панова, В. Д. Титова ; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. – Х. : Ксилон, 2001. – 198 с.

Юридична аргументація. Логічні дослідження : колект. моногр. / за заг. ред. О. М. Юркевич. – Х. : Вид. Іванченко І. С., 2012. – 210 с.

Навчальне видання

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЮРИДИЧНА АРГУМЕНТАЦІЯ”

(галузі знань: 0304 “Право”,
0302 “Міжнародні відносини”;
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”;
напрями підготовки: 6.030401 “Правознавство”,
6.030202 “Міжнародне право”)

для студентів III курсу денної форми навчання

У к л а д а ч і : ЮРКЕВИЧ Олена Миколаївна,
ТИТОВ Володимир Данилович

Відповідальна за випуск *О. М. Юркевич*

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп’ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2013

Підп. до друку 24.09.2013. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 0,5. Облік.-вид. арк. 0,17. Вид. № 382.
Тираж прим. Зам. № 4647. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.